

ПРЕДЛОГ

На основу члана 41а став 2. Закона о заштити природе („Службени гласник РС”, бр. 36/09, 88/10, 91/10-исправка и 14/16) и члана 42. став 1. Закона о Влади („Службени гласник РС” бр. 55/05, 71/05-исправка, 101/07, 65/08, 16/11, 68/12-УС, 72/12, 7/14-УС и 44/14),

Влада доноси

УРЕДБУ О ПРОГЛАШЕЊУ СПЕЦИЈАЛНОГ РЕЗЕРВАТА ПРИРОДЕ „РТАЊ”

Члан 1.

Планина Ртањ се налази у источној Србији, Са јужне стране њену границу чини Сокобањска котлина. Северну границу дефинише речни ток Црног Тимока, који је одваја од Кучајских планина. Са западне стране налази се Самањац и Рожањ, а са истока река Рашинац.

Специјални резерват природе „Ртањ”, налази се у источној Србији, у југозападном делу Карпатско – балканског планинског система, ставља се под заштиту и проглашава заштићеним подручјем под именом „Ртањ”, као природно добро од изузетног значаја и сврстава се у I категорију заштите, као специјални резерват природе (у даљем тексту: Специјални резерват природе „Ртањ”).

Члан 2.

Специјални резерват природе „Ртањ”, ставља се под заштиту како би се: очувале унутрашње котлинске басене (кривовирски, боговинско-сумраковачки и сокобањски басен), као и тектонски хорст Ртња, као најмаркантније морфолошке целине, са делом Голе планине и површи јужне падине Ртња према Констадиновици; очувале најстарије стене у оквиру старијег палеозоика, седименти силура и девона; очувала серија доломита и доломитичних кречњака; очувао хорст Ртња, као основна и маркантна морфолошка целина; очувао морфоструктурни рељеф, у оквиру кога се издваја високи планински гребен Кусак-Големи врх (1405 m), са кречњачком пирамидом Шиљком (1570 m), која је највиши врх ове планине; очувало 14 спелеолошких објеката, у оквиру којих само 2 објекта пећине, 10 објеката су јаме, 2 објекта одговарају јамско-пећинском типу; очувале значајније хидрогеолошке појаве: Мировско врело у селу Мирово, Луковско врело у Луковом селу, врело Мрљиш, Илинско врело и друга мања; очувале шумске заједнице које, испољавају и извештан реликтни карактер, које у појединим заједницама имају улогу едификатора, као на пример мешовита шумска заједница јеле и букве; очувале термофилне шуме и шибљаци храстовог појаса; очувале мезофилне букове, или чак буково-јелове шуме; очувале сладуново-церове шуме карактеристичне за најнижи шумски појас већег дела Србије; очувала буково-јелова шума испод самих врхова; очувале развијена вегетација шибљака који, у фитоценолошком смислу, припадају свезама *Pruno tenellae-Syringion* и *Cotino-Cotoneastrion*, која је представљена заједницом ситнице и дуњарице (*Amelanchiero Cotoneastrum*) и заједницом стењачке крушине (*Franguletum rupestris*); очували шибљаци јоргована на стрмим стеновитим падинама планине; очувала фитоценоза *Ceterachi-Ramondetum serbicae*, коју изграђују златињак (*Ceterach officinarum*) и српска рамонда (*Ramonda serbica*); очувала ендемична

врста љубичице *Viola grisebachiana* са камеником (*Saxifraga paniculata*); очували бусенови сипарске траве (*Achnatherum calamagrostis*); очували ксерофилни типови зељасте вегетације (пашњаци, ливаде и камењари) из реда *Festucetalia valesiacaе* и свеза *Festucion valesiacaе*, *Festucion rupicolaе* и *Chrysopogoni-Danthonion alpinaе*; очувала власуља (*Festuca valesiaca*) и едификаторска врста коју представља стеноендемична ртањска метвица (*Nepeta rtanjensis*); очувало 644 таксона из групе васкуларних биљака, што представља око 17,55% укупног броја врста и подврста флоре Србије; очували таксони сврстани у 72 фамилије виших биљака. Са прелиминарне Црвене листе васкуларне флоре Србије и Црне Горе на подручју планине Ртањ евидентирана је 71 биљна врста и подврста. Једна биљна врста која настањује подручје планине Ртањ је укључена у Европску црвену листу угрожених таксона у категорији рањивих врста поменутог документа налази се српска рамонда (*Ramonda serbica*) док се ртањска метвица (*Nepeta rtanjensis*), налази се у категорији крајње угрожених таксона флоре Србије и у непосредној је опасности од ишчезавања. На подручју Ртања је присутно 11 врста које се сматрају строго заштићеним врстама у флори Србије и то следеће врсте: *Ramonda serbica* (српска рамонда), *Nepeta rtanjensis* (ртањска метвица), *Orchis coriophora* (каћунак смрдљиви), *Orchis militaris* (каћун), *Paeonia mascula* (мушки божур), *Clematis alpina* (алпска павит), *Pulsatilla montana* (планинска саса), *Gentiana acaulis* (велемун, кохова линцура). Наведене врсте заштићене су као строго заштићене врсте, а *Lilium martagon* (шумски љиљан), *Orchis simia* (каћунак мали), *Prunus tenella* (степски бадем) су заштићене врсте и њихова станишта је забрањено уништавати и угрожавати на територији читаве Србије, очувала фауна водоземаца и гмизаваца планине Ртањ која је разноврсна, у смислу бројних еколошких фактора, где се среће велики број ендема и реликта. Од врста водоземаца које се срећу на простору Ртања могу се поменути следеће: *Salamandra salamandra* даждевњак, *Lissotriton vulgaris* обични мрмољак, *Ichtyosaura alpestris* планински мрмољак, *Bombina variegata* жутотрби мукач, *Rana dalmatina* шумска жаба, *Pelophylax ridibundus* велика зелена жаба, *Rana graeca* грчка жаба, *Hyla arborea* гаталинка, *Bufo bufo* велика крастава жаба, *Pseudepidale viridis* зелена крастава жаба. Од гмизаваца, овај простор насељавају врсте: *Eurotestudo hermanni* копнена корњача, *Anguis fragilis* слепић, *Ablepharus kitaibelii* кратконоги гуштер, *Lacerta agilis* ливадски гуштер, *Lacerta viridis* зелембаћ, *Podarcis muralis* зидни гуштер, *Dolichophis caspius* степски смук, *Coronella austriaca* смукуља, *Zamenis longissimi* ескулапов смук, *Natrix natrix* белоушка, *Natrix tessellata* рибарица и *Vipera ammodytes* поскок; очувала фауна птица у оквиру које је евидентирано 89 врста птица од чега се чак 83 (93%) могу сматрати гнездачицама; очувала фауна сисара у оквиру које је регистровано 28 врста сисара. Овом броју треба додати још 20 врста слепих мишева, од којих су само 3 регистроване на простору Ртања, а за остале се сматра да посећују истраживано подручје. Из реда бубоједа (Insectivora) присутни су: јеж (*Erinaceus europaeus*), кртица (*Talpa europaea*) и шумска ровчица (*Sorex araneus*). Глодари представљају најмногбројнију групу ситних сисара на подручју Ртања. Доминантне врсте су представници шумских екосистема као жутогрли миш (*Apodemus flavicollis*) и риђа шумска волухарица (*Clethrionomys glareolus*). На јужној експозицији планине Ртањ, према врху Шиљак, на степским високопла-нинским пашњацима Ледничке стране налазе се хумке слепог кучета (*Spalax leucodon*).

Члан 3.

Специјални резерват природе „Ртањ” обухвата истоимени планински масив који припада источној Србији, односно југозападни део Карпатско – балканског планинског система, а административно припада општинама Сокобања и Бољевац.

Специјални резерват природе „Ртањ” износи 4.997,17 ха, од чега је 3.013,53 ха (60,30%) у државном власништву, 1.983,63 ха (39,70%) у приватном власништву, од чега је I степеном обухваћено 6,08%, II степеном 35,62% и III степеном 58,30% укупне површине подручја Специјални резерват природе „Ртањ”.

Опис границе и графички приказ Специјалног резервата природе „Ртањ”, дати су у Прилогу – Опис границе и графички приказ Специјалног резервата природе „Ртањ”, који је одштампан уз ову уредбу и чини њен саставни део.

Члан 4.

На подручју Специјалног резервата природе „Ртањ”, утврђују се режими заштите I, II и III степена.

Режим заштите I степена, укупне површине 303.76 ха, односно 6,08%, површине Специјалног резервата природе „Ртањ”, обухвата простор који је ограничен спољним границама шумских одељења ГЈ „Ртањ” Шумске управе Бољевац.

Режим заштите II степена, укупне површине 1.780,34 ха, односно 35,62% површине Специјалног резервата природе „Ртањ”, обухвата следеће локалитете:

1) „Кусак – Ледничка страна”, површина овог локалитета износи 483,47 ха и обухвата К.О. Врмца, К.О. Мужинац и К.О. Мирово;

2) „Гола планина – Костадиновица”, површина овог локалитета износи 1.296,87 ха и обухвата К.О. Мужинац и К.О. Шарбановац.

Режим заштите III степена, укупне површине 2.913,06 ха, односно 58,30% површине Специјалног резервата природе „Ртањ”, обухвата преостали део заштићеног подручја који није обухваћен режимом заштите I и II степена.

Члан 5.

На подручју Специјалног резервата природе „Ртањ”, на површинама на којима је утврђен режим заштите III степена, спроводи се проактивна заштита, где се могу вршити управљачке интервенције у циљу рестаурације, ревитализације и укупног унапређења заштићеног подручја, развој села и унапређење сеоских домаћинстава, уређење објеката културно-историјског наслеђа и традиционалног градитељства, очување традиционалних делатности локалног становништва, селективно и ограничено коришћење природних ресурса и простора.

Осим забране радова и активности које су као такве утврђене чланом 35. Закона о заштити природе, забрањују се и:

1) изградња хидротехничких објеката (брана – акумулација), као и изградња хидроелектрана на водотоцима или њиховим деловима на читавом заштићеном подручју;

2) извођење активности које могу довести до оштећења или деградације објеката геонаслеђа;

3) узимање фосилоносних материјала са геолошких профила;

4) узнемиравање фауне и сакупљање јаја;

5) неконтролисано порибљавање Врмцанског језера;

6) уништавање и сакупљање строго заштићених и заштићених биљних и животињских врста;

7) уношење инвазивних и алохтоних врста.

Радови и активности ограничавају се на:

1) отварање нових мајдана техничког камена унутар заштићеног подручја, само ако се материјал таквих или сличних карактеристика не може наћи на подручју изван граница

заштићеног подручја, или је исти привременог карактера просторно и временски строго ограничен а користи се за побољшање услова живота локалне заједнице (изградња и одржавање локалних саобраћајница, шумских путева и сл.).

Члан 6.

На подручју Специјалног резервата природе „Ртањ”, на површинама на којима је утврђен режим заштите II степена спроводи се активна заштита ради очувања и унапређења природних вредности, посебно кроз мере управљања популацијама дивљих биљака и животиња, одржање и побољшање услова у природним стаништима и традиционално коришћење природних ресурса.

Осим забране радова и активности, које су као такве утврђене чланом 35. Закона о заштити природе и члана 6. ове уредбе, у режиму заштите II степена забрањује се и:

- 1) измена морфологије терена, односно извођење радова који би могли да униште или наруше геоморфолошке и хидролошке карактеристике подручја;
- 2) чиста сеча шумских површина;
- 3) чиста сеча у циљу реконструкције
- 4) каптирање извора;
- 5) слободно испуштање отпадних и загађујућих вода у водотоке;
- 6) изградња септичких јама пропусног типа и свако испуштање отпадних и осочних вода у водоток и земљиште;
- 7) постављање (укуцавање) табли и других обавештења на стаблима;
- 8) уништавање и сакупљање строго заштићених и заштићених биљних и животињских врста;
- 9) уништавање гнезда птица.

Радови и активности ограничавају се на:

- 1) активности на извођењу хитних и неопходних санационих шумских радова након акцидентних ситуација приликом ветролома, ветроизвала, пожара, каламитета инсеката и слично, уз услове Завода за заштиту природе;
- 2) газдовање шумама и шумским земљиштима у складу са плановима и основама газдовања шумама, а којима се обезбеђује одржавање постојећих шумских екосистема и побољшање њиховог састава, структуре и здравственог стања, очување разноврсности и изворности дрвећа, жбуња и осталих биљних и животињских врста у шумским састојинама;
- 3) примену одговарајућих биолошких мера против фитопатолошких и ентомолошких обољења шума;
- 4) паљење ватре, на местима одређеним за ту намену;
- 5) активности везане за унапређење популација ретких и угрожених биљних и животињских врста;
- 6) контролисано сакупљање лековитог биља;
- 7) контролисану посету у образовне, рекреативне и општекултурне сврхе;
- 8) спровођење активности у оквиру научно-истраживачких радова и праћење природних процеса;
- 9) спровођење одговарајућих мера противпожарне и противерозионе заштите;
- 10) изградњу стамбених, економских објеката и објеката пољопривредних газдинстава у рејону постојећих насеља;

11) ловство на санитарни лов дивљачи, заштиту и унапређивање популација дивљачи у ловишту и мере на унапређивању станишта дивљачи, у складу са планским актима из области ловства.

Члан 7.

На подручју Специјалног резервата природе „Ртањ”, на површинама на којима је утврђен режим заштите I степена спроводи се строга заштита, којом се омогућавају процеси природне сукцесије и очување станишта и животних заједница у условима дивљине.

Осим забране радова и активности које су као такве утврђене чланом 35. Закона о заштити природе и чл. 6. и 7. ове уредбе, у режиму заштите I степена забрањује се и:

1) сви радови и активности, осим научних истраживања и строго контролисаних активности усмерених ка очувању и унапређивању постојећег стања екосистема;

2) коришћење природних ресурса;

3) изградња објеката.

Радови и активности ограничавају се на:

1) научна истраживања и праћење природних процеса;

2) контролисану (бројно, временски и просторно) посету искључиво ради стручне едукације;

3) обележавања граница;

4) спровођење заштитних, санационих и других неопходних мера у случају пожара, елементарних непогода и удеса, појава биљних и животињских болести и пренамножавања штеточина, уз сагласност надлежног за послове заштите природе (у даљем тексту: Министарство).

Члан 8.

Специјални резерват природе „Ртањ” поверава се на управљање Јавном предузећу „Србијашуме” (у даљем тексту: Управљач).

У обављању законом утврђених послова управљања заштићеним подручјем, Управљач је овлашћен и дужан нарочито да: организује чуварску службу; обележи заштићено подручје и подручје заштитне зоне; донесе план управљања, годишњи програм управљања и акт о унутрашњем реду и чуварској служби; води евиденције о природним вредностима и људским активностима; обавештава кориснике заштићеног подручја и заштитне зоне о могућностима за обављање радова и активности; учествује у поступку утврђивања накнаде за ускраћивање или ограничавање права коришћења; издаје сагласности и одобрења; прати стање и води евиденције о природним вредностима, непокретностима и људским активностима; утврђује и наплаћује накнаде за коришћење заштићеног подручја.

Управљач је дужан да изврши упис делатности управљања заштићеним подручјем у складу са прописима којима се уређује класификација делатности и регистрација удружења у року од 60 дана од дана ступања на снагу ове уредбе.

Члан 9.

Очување, унапређење, одрживо коришћење и приказивање природних и других вредности Специјалног резервата природе „Ртањ” спроводи се према плану управљања који доноси Управљач на период од десет година (у даљем тексту: План управљања), са садржином и на начин прописан законом којим се уређује заштита природе.

План управљања садржи циљеве и приоритетне задатке очувања повољног стања заштићеног подручја, као и превентивне мере заштите од пожара у складу са законом којим се уређује заштита од пожара и прописима донетим на основу тог закона.

План управљања Управљач доноси и доставља Министарству најкасније у року од десет месеци од дана ступања на снагу ове уредбе.

У поступку давања сагласности на План управљања, Министарство прибавља мишљења министарстава надлежних за послове науке, просвете, туризма, просторног планирања, водопривреде, рударства, пољопривреде, шумарства и финансија.

Управљач је дужан да једном у три године анализира спровођење Плана управљања и остварене резултате и по потреби изврши његову ревизију.

До доношења Плана управљања, Управљач врши послове на основу годишњег програма управљања који је дужан да донесе и достави Министарству на сагласност у року од 30 дана од дана ступања на снагу ове уредбе.

Годишњи програм управљања из става 6. овог члана садржи нарочито: сажет приказ природних и других вредности заштићеног подручја, циљева заштите и одрживог коришћења, могућности и ограничења за њихово остваривање; детаљан приказ годишњих задатака на чувању, одржавању, унапређењу, приказивању и одрживом коришћењу заштићеног подручја за потребе науке, образовања, рекреације и туризма и укупног социоекономског развоја; приказ конкретних послова на изради и доношењу управљачких докумената, првенствено Плана управљања, акта о унутрашњем реду и чуварској служби и акта о накнади за коришћење заштићеног подручја; приказ задатака на обележавању заштићеног подручја, заснивању информационог система и противпожарној заштити; приказ субјеката и организационих и материјалних услова за извршења програма, висине и извора потребних финансијских средстава.

Члан 10.

Управљач је дужан да обезбеди спровођење режима заштите, односно унутрашњи ред и чување заштићеног подручја у складу са правилником о унутрашњем реду и чуварској служби који доноси уз сагласност Министарства у року од шест месеци од дана ступања на снагу ове уредбе.

У оквиру садржине прописане Законом о заштити природе, правилником се ближе утврђују забрањени радови и активности, као и правила и услови обављања радова и активности који су допуштени на подручју Специјалног резервата природе „Ртањ”.

Правилник се објављује у „Службеном гласнику Републике Србије”.

Члан 11.

Управљач је дужан да на прописан начин обележи Специјалног резервата природе „Ртањ”, његове спољне границе и границе површина, односно локалитета са режимом заштите I, II и III степена најкасније у року од годину дана од дана ступања на снагу ове уредбе.

Управљач је дужан да у сарадњи са Републичким геодетским заводом и Заводом за заштиту природе Србије, изврши идентификацију граница Специјалног резервата природе „Ртањ” на терену, дигиталној ортофото карти и катастарском плану, у року од 12 месеци од дана ступања на снагу ове уредбе.

На операт, односно записник о утврђивању граница из става 2. овог члана, сагласност даје министарство надлежно за послове просторног планирања.

Границе утврђене, описане и верификоване на начин прописан у ст. 2. и 3. овог члана, сматраће се меродавним у свим стварима које се тичу спровођења ове уредбе.

Члан 12.

Управљач је дужан да заснује дигиталну базу података, односно географски информациони систем о природним и створеним вредностима, непокретностима, активностима и другим подацима од значаја за управљање Специјалног резервата природе „Ртањ”, у року од две године од дана ступања на снагу ове уредбе.

Члан 13.

Управљач доноси и доставља Министарству на сагласност акт о накнади за коришћење заштићеног подручја Специјалног резервата природе „Ртањ”, најкасније у року од 90 дана од дана ступања на снагу ове уредбе.

Акт из става 1. овог члана објављује се у „Службеном гласнику Републике Србије”.

Члан 14.

Средства за спровођење Плана управљања Специјалног резервата природе „Ртањ”, обезбеђују се из буџета Републике Србије, од накнаде за коришћење заштићеног подручја, прихода остварених обављањем делатности Управљача и из других извора у складу са законом.

Члан 15.

Планови, програми и основе из области рударства, енергетике, саобраћаја, шумарства, ловства, управљања рибљим фондом, водопривреде, пољопривреде и туризма и других делатности од утицаја на природу, а који се односе на коришћење природних ресурса и простора у заштићеном подручју Специјалног резервата природе „Ртањ”, усагласиће се са Просторним планом Републике Србије, овом уредбом и Планом управљања из члана 9. ове уредбе.

Планови, програми и основе из става 1. овог члана, доносе се уз предходну сагласност министра надлежног за послове заштите животне средине.

Члан 16.

Ова уредба ступа на снагу осмог дана од дана објављивања у „Службеном гласнику Републике Србије”.

05 Број:

У Београду, 2018. године

В Л А Д А

ПРЕДСЕДНИК